

Maart/april 2023

De natuur geeft alles wat we nodig hebben: vruchtbare grond, schoon water, frisse lucht en een groene leefomgeving.

Klyster nieuwsbrief

Beste nieuwsbrieflezer,

Vanaf het vroege voorjaar zijn er weer mooie activiteiten te doen bij NME De Klyster. Scholen kunnen zich aanmelden voor verschillende buitenactiviteiten die kinderen in aanraking laten komen met natuur & milieu, groeien & bloeien, ontdekken & speuren. En dit jaar gaat de campagne "ik bén natuur" van start met extra aandacht voor natuur & gezondheid. Veel leesplezier.

Namens het klysterteam, Marjolein Staal

Werving: de laatste plekjes!

Hommels

[Geef je op](#) voor het hommelpject. Je krijgt een hommelmast op school met een hommelvek. Een klystergids geeft gastles. Leer alles over hommels en biodiversiteit en help de schoolomgeving biodiverser te maken.

Zaailes

Het is nu de tijd om te zaaien. In april en mei geven klystergidsen zaailes op school. Met een kruiwagen vol materiaal komen ze op school om samen met jouw leerlingen te zaaien. Alles wordt geregeld! Klik [hier](#).

Voorstelling De Eik was hier

Uniek aanbod: een theatervoorstelling in de klas en daarna een biologie-speur-en-teken-les. Tryater verzorgt de theatervoorstelling, De Klyster doet de rest. [Klik](#) voor de laatste 3 plekjes.

Subsidie gezonde school

Tot en met 16 april 2023 staat de belangstellingsregistratie Gezonde School weer open. Voor schooljaar 2023/204 kunnen scholen via mijngezondeschool.nl een aanvraag indienen.

Meer weten? Check de website van Gezonde School of mail Silvia de Roos s.deroos@ggdfryslan.nl

“Elke dag krijgen we cadeautjes van de natuur: eten, drinken, zuurstof, groene ruimte (vitamine G).

Campagne “ik bén natuur

In 2023 voeren NME De Klyster en Sûn op eigen Grûn van de gemeenten Dantumadiel en Noardeast-Fryslân de Campagne “ik bén natuur”.

Doel is even bewust een moment stilstaan bij het feit dat de natuur ons alles geeft wat nodig is voor een gezond leven. Ontdekken hoe mooi alles met elkaar verbonden is en beseffen dat de mens niet boven, maar tussen de natuur staat.

Oog krijgen voor en dankbaar zijn voor de gezonde cadeautjes die we krijgen van de natuur.

Bij de campagne hoort: een buitenexcursie, een watertap voor op het schoolplein, en voor ieder kind een appel, een poster waarin ze zichzelf tekenen met natuur rondom, en een amulet als reminder en om thuis nog eens even verder over te praten.

GGD en NME werken op een unieke manier samen in deze beeldende campagne. Alle scholen kunnen gratis meedoen. We bellen om een afspraak te maken.

Doen jullie mee? Samen maken we gezond natuurlijk gewoon!

Buitenlesdag 1.436 deelnemers

Vorige week 4 april was het weer de Nationale Buitenlesdag en ruilden leerkrachten het klaslokaal in voor het schoolplein, het bos of het park. Maar liefst 12 basisscholen van De Klyster deden mee met in totaal 1.436 leerlingen.

De Klyster voorzag de scholen van leuke les-ideeen, voor alle kinderen een lente speurtocht en een appel.

Lees meer in het [persartikel](#).

Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt
is.

Zoek de vogels

IVN natuureducatie heeft een deze vogelzoekkaart uitgegeven. Draai hem uit en laat jouw leerlingen of een klein groepje enthousiastelingen met deze kaart op vogelsafari gaan. Als pdf bij deze nieuwsbrief.

Zoek de vogels in je tuin of woonomgeving

Begin april zijn de takken nog redelijk kaal, waardoor je vogels nog goed kan zien. Vooral in de ochtend en avond hoor je in het voorjaar veel vogels zingen. Dat doen ze om hun territorium af te bakenen, heerlijk om naar te luisteren. In deze tijd zijn veel vogels al aan het broeden. Kijk eens of je de volgende vogels kan ontdekken, misschien vind je ze allemaal. Zet een kruisje bij de vogel als je die ziet, succes!

Week-
opdracht
1

Roodborst

Koolmees

Pimpelmees

Vink

Huisemus

Winterkoning

Merel

Spreeuw

Grote
Bonte Specht

Turkse Tortel

Gaai

Ekster

ivn natuur
educatie
West-Friesland

Tip: soms heb je een of twee echte natuurkinderen in je groep. Stuur hen op pad met deze kaart om deze vogels spotten. Ze zijn dan helemaal in hun element en beleven hun moment of fame als ze hierover aan de groep verslag mogen doen.

“We zien vandaag de dag een afstand tot natuur; veel kinderen zijn bang voor de natuur, ze willen niet vies worden en vinden kleine dieren eng.”

Jaarverslag

Het jaarverslag 2022 van De Klyster is klaar. De Klyster beleefde op alle fronten topdrukke.

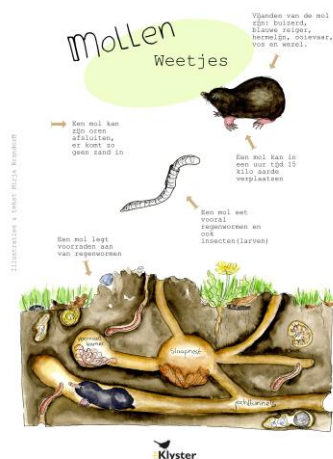
Corona raakte vanaf vorig jaar april op de achtergrond en scholen hadden er weer zin in: binnen een mum van tijd zat alles vol. Maar liefst **10.723 keer gingen leerlingen op pad met De Klyster**. Alle **48 scholen** deden mee en waren lid.

Het Uitleencentrum ging na een uitgebreide modernisering, september 2022 weer open. Het team bestond uit 25 personen onder wie 15 vrijwilligers.

De Klyster blijft groeien. Dit komt overeen met het landelijk beeld. De Klyster beschikt over een stevig scholennetwerk en voorziet in een behoefte. Logisch ook, want nog nooit was NME zo belangrijk. Binnenkort wordt het jaarverslag aangeboden aan Colleges en Raadsleden. Daarna wordt het op onze website gepubliceerd.

Doelblad

Even lekker 10 minuten naar buiten met je groep met het Mollen doe-blad.

Leskist De Mol

Leskist Grieme mei Grûn

Illustraties & tekst Mirja Brandorff

Mollen Doe-blad

1. Schatgraven

Een mol neemt van alles mee omhoog uit de grond.

Doorzoek een molshoop met je handen. Wat heb jij gevonden?

- ☐ Steentjes
- ☐ Schelpen
- ☐ Oud aardewerk
- ☐ Botjes
- ☐ Muntjes
- ☐

Tip: neem een zeef mee uit de zandbak

3. Opzoek naar eten

Schep een emmertje vol met donkere grond. Gooi de emmer leeg in een witte bak of op de tegels.

A. Welke beestjes heb je gevonden?

☐ Pissebedden	☐ Regenworm	☐ Huisjesslak
☐ Spin	☐ Kever	☐ Naaktslak

B. Zou een mol hier eten kunnen vinden? ja/nee

2. Klei, zand of veen

Aan een molshoop kan je zien en voelen welke grondsoort het is.

A. Kijk naar de molshoop, welke kleur heeft de aarde?

- ☐ Licht (zand en klei)
- ☐ Donker (veen)

B. Hoe voelt de aarde?

- ☐ Plakkerig (klei)
- ☐ Korrelig (zand)
- ☐ Met plantenresten (veen)

Doekaart + bijbehorende mollenweetjes als bijlage bij deze nieuwsbrief. Draai hem uit!

Tot de volgende nieuwsbrief!

COLOFON

De Klyster is het intergemeentelijk NME-centrum voor natuur en duurzaamheidseducatie voor het basisonderwijs in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel

Doniaweg 95b, 9104 GK Damwâld, Algemeen nummer De Klyster 06 44 08 50 63
info@klyster.nl - www.klyster.nl

Teamleider en NME-coördinator: Marjolein Staal – **Energiecoach:** Fernanda de Zwart –
NME-coördinator: Eline van den Nieuwenhof – **Natuurfoto's:** IVN, Tryater, Piet Douma, en
 klysterarchief

Vrijwilligers 2023

Betty Kooistra, Tineke Feenstra, Jurjen Bylsma, Annemarie van der Molen, Olga Baggelaar,
 Bianca van Tielen, Jan Rietberg, Hilda Buursma, Bertus Volbeda, Hessie Rozenberg, Wytze
 Postma, Arie Hagedoorn, Jentje Zaal, Pieter Reitsma, Anke Dijkstra

Projectmedewerkers 2023

Jan Tiede Bouma, Pyke Kroes, Xantha Doevendans, Mirja Brandorff, Peer Zaal, Joanneke
 Romkema, Yvonne de Beer, **Update leskisten 2023**
 Geertruida van Assen, Babs Wijnstra, Sarah Baert, Joke Stapensea, Anke Branderhorst,
 Marjan Braaksma, Tessa Grupstra, Niels van Brouwershaven, Nienke Wagenaar, Sytske
 Wiegersma

Samenwerkingspartners 2023

IVN natuureducatie, Verenging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkelingen GDO, Fryske
 Gea, Landschapsbeheer Friesland, Staatsbosbeheer, Om de Dobben, DikGroen, PKV Frisia,
 Vereniging Noardlike Fryske Wâlden, NDE Pingo & Pet, NME De Naturij, NME Groen Doen,
 Natuurmuseum Friesland, Museum 't Fiskershúske, Stichting 't Landje Dokkum,
 Zadenbibliotheek Nederland, NP Lauwersland, JOGG, Tryater

Bestuur Freonen fan De Klyster

Bertus Mulder, Durk Holwerda, Oege Jan Leegstra, Sippy Tigchelaar, Thom Feddema
Comité van aanbeveling

Syb van der Ploeg, Nynke Rixt Jukema, Sippy Tigchelaar, Henk Kroes, Theunis Piersma

Ambtenaren gemeenten

Korien Boerema, Romke Akkerman, Afke Kroes

Portefeuillehouders

Wethouder Aant Jelle Soepboer Noardeast-Fryslân en wethouder Gerben Wiersma
 Dantumadiel

Geen nieuwsbrief meer ontvangen? Mail uw naam en mailadres naar info@klyster.nl